

Remissvar

Jernkontorets diariernr: 27/21

Stockholm 21 oktober, 2021

Miljödepartementet

Klimatenheten

Katja Awiti

m.remissvar@regeringskansliet.se m.klimatenheten@regeringskansliet.se.

Yttrande över En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden SOU 2021:21

Jernkontoret, som är den svenska stålindustrins branschförening, vill lämna följande svar på remissen "En klimatanpassad miljöbalk för samtiden och framtiden SOU 2021:21".

Sammanfattning

Jernkontoret delar en rad av utredningens generella resonemang men delar inte utredningens slutsatser och avvisar de förslag till ändringar i miljöbalken vilka utredningen föreslår.

Jernkontorets huvudsakliga invändningar mot förslagen är för det första att utredningens förslag ger tveksam klimatnytta. För att nå klimatmål, såväl svenska som globala, behöver miljöbalken och dess tillämpning anpassas för att underlätta för verksamhetsutövare att genomföra investeringar och innovation för att därmed bidra till klimatmålen. För det andra utgör effektiva tillståndprocesser en förutsättning för att åtgärder som minskar utsläpp ska kunna genomföras koordinerat med företagens investeringscykler. Det finns ett stort behov av att effektivisera dagens tillståndprocesser för att nå klimatmålen och för en fortsatt konkurrenskraftig svensk industri.

Utredningen visar inte att förslagen når de avsedda syftet utan istället att de riskerar att minska klimatnytta och försämma konkurrenskraft.

Staten bör istället inrikta översynsarbetet av miljöbalken på att få en tydlig och snabb förändring som säkrar effektivare och mer förutsägbara tillståndprocesser. Det gynnar omställning och insatser för att begränsa växthusgasutsläpp

Bakgrund

För att det ska vara möjligt möta de globala klimatförändringarna krävs stora investeringar i näringslivet. Järn- och stålindustrin i Sverige ligger i framkant i omställningen mot minskade utsläpp. Branschen står i ett historiskt tekniksprång för helt ny processteknik tillsammans med snabb utveckling av befintliga processer. Det kan noteras att redan idag, och än mer på

Besöksadress
Kungsträdgårdsgatan 10

Telefon
08 679 17 00

E-post
office@jernkontoret.se

Organisationsnr
802001-6237

Postadress
Box 1721, 111 87 Stockholm

Webbplats
www.jernkontoret.se

sikt, att det är marknadskraven som driver på denna utveckling. Den utvecklingen är avgörande för att Parisavtalets intentioner om kraftiga reduktioner av klimatpåverkande utsläpp ska kunna förverkligas.

Utredningens utgångspunkter

Utredningens uppdrag har utgångspunkten att inget händer om inte staten genom reglering, tillstånd och tillsyn styr näringslivet. Denna syn stämmer illa, inte minst i en tid där svensk industri nu gör bland de största satsningarna någonsin i verksamheter vars syfte just är att reducera växthusgasutsläpp.

I utredningens direktiv anges att inriktningen på uppdraget är att se till att Sveriges klimatmål kan uppnås. Verksamheterna vilka berörs av utredningen är till stor del verksamma globalt. Den svenska stålindustrin, vars produkter redan idag har ett lågt klimatavtryck internationellt sett, exporterar en mycket hög andel av sina varor och tjänster (ca 140 länder). Därför är det olyckligt att utredningens uppdrag har begränsats av ett nationellt perspektiv, som inte bara ter sig kortsiktigt från klimatsynpunkt utan också riskerar företagens möjligheter att positivt bidra till lösningarna samtidigt som deras konkurrensförmåga kan urholkas.

Utredningen utgår från ett så kallat nollalternativ framtaget av Naturvårdsverket, vilket har som utgångspunkt att inget kommer förändras från dagens läge. Som konstaterats är detta ett felaktigt synsätt och det räcker med att peka på den redan påbörjade omställning vid SSAB:s anläggning i Oxelösund. Stängningen av masugnen där och övergång till annan teknik beräknas från 2026 reducera växthusgasutsläppen med ca 2 miljoner ton. Att bortse från den faktiska situationen ger en missvisande bild av verkligheten och gör utgångspunkten för arbetet och den därpå baserade konsekvensanalysen missvisande. Industrin arbetar målinriktat med att ställa om sina verksamheter och har tagit fram klimafärdplaner¹ för att beskriva hur denna omställning kan ske.

Utredningens problembeskrivning

Jernkontoret kan instämma i betydande delar av utredningens problembeskrivning där följande punkter ur utredningen är särskilt betydelsefulla.

- Förenklade och snabbare tillståndsprövningar krävs för att Sverige ska klara de betydande investeringar i bl.a. infrastruktur, elproduktion och nya industriprocesser som är en förutsättning för klimatomställningen.
- Ekonomiska styrmedel är effektiva och har visat sig vara kraftfulla för att minska klimatutsläppen genom de incitament som dessa skapar.
- Satsningar på långsiktig kunskapsuppbyggnad och kunskapsspridning behöver stimuleras med exempelvis stöd till innovation för att sänka kostnaderna för att minska växthusgasutsläpp men kan också på sikt leda till lägre produktionskostnader och förbättrad konkurrenskraft.

Utredningen konstaterar också att kvantitativa regleringar i tillståndsprövningen har tydliga negativa konsekvenser såsom att klimatkrav i tillståndsprövning inte skapar en effektiv

¹ Stålinustrins klimafärdplan 2018 <https://www.jernkontoret.se/globalassets/publicerat/stal-stalind/klimatfardplan2018-1-web.pdf>

Sammanfattning och uppföljning av stålinustrins klimafärdplan 2021
<https://www.jernkontoret.se/globalassets/publicerat/stal-stalind/klimatfardplan---sammanfattning-och-uppfoljning-2020.pdf>

fördelning av kostnader och åtgärder mellan olika företag och inte heller mellan olika sektorer.

Kommentarer till utredningens förslag

Utredningen har i hushållningsregeln i miljöbalken föreslagit att lägga till krav på att hushålla med material och krav på att återvunna eller förnybara råvaror och material ska användas. Kravet på användning av återvunna eller förnybara material riskerar att ytterligare komplicera prövningsprocesserna utan relevant miljönytta. Det behövs fortsatt hållbar produktion av stål från primära råvaror då behovet av stål är långt större än tillgången på sekundära råvaror, skrot. Det skulle också kunna bromsa fortsatt utveckling av ny teknik för minskade utsläpp vid användning av primära råvaror t ex Hybrit. Val av råvaror och insatsmaterial måste styras av företagen utifrån behov och optimering av kvalitet, produktionseffektivitet och resurseffektivitet i värdekedjan.

Utredningens förslag att genom miljöbalken styra företag i den handlande sektorn i EU ETS utöver vad som följer av utsläppshandelssystemet riskerar att bli kontraproduktivt såväl vad gäller klimatnytta och den svenska konkurrenskraften. Val av energikällor inklusive fossila bränslen måste utgå från verksamhetens syfte dvs vilka produkter som ska tillverkas och de krav som det ställer på produktionsprocesserna. Bränsleval påverkas också av tillgång till lämpliga bränslen och även här sker en utveckling som styrs av företagets behov. Kompetensen för att göra dessa avvägda bedömningar finns enbart hos det enskilda företaget som känner och ansvarar för sin verksamhet.

Det europeiska utsläppshandelssystemet, ETS, syftar till att utsläppsminskningar ska ske på det mest kostnadseffektiva sättet inom EU. Vidare finns också inom ETS kompenserande mekanismer, framförallt viss gratis tilldelning av utsläppsrätter för att motverka negativa bieffekter (koldioxidläckage) som annars skulle skett. Minskningarna av utsläpp inom den handlande sektorn bör fortsatt hanteras inom utsläppshandelssystemet medan de faktiska åtgärderna måste beslutas inom varje företag.

Slutsats

Utredningen pekar själv på de begränsade bidrag föreslagna ändringar i miljöbalken kan väntas ge. Det beräknade bidraget kan dessutom i realiteten bli än mindre i det fall ett annat, mer realistiskt, referensscenario hade valts där industrins faktiska omställningsbeslut och inriktningar fullt ut speglats. Vidare kan förslagen försämra svensk järn- och stålindustris konkurrenskraft vilket i sig kan ge ökade utsläpp totalt sett då den svenska järn- och stålproduktionen har ett klimatavtryck vilket står sig mycket starkt i ett internationellt perspektiv redan idag. Därtill kommer de nya stora satsningarna för fossilfritt stål och omställning till fossilfri energianvändning i processerna. Idag har Sverige ledartröjan vilket är bra för klimatet och för svensk konkurrenskraft. Det innebär en genomgripande omställning i Sverige av branschen och driver branschen i andra delar av världen att ställa om. De svenska satsningarna behöver stöd för att snabbt komma igång för klimatet och för svensk konkurrenskraft.

Jernkontoret har länge verkat för att förbättra och effektivisera processen att erhålla tillstånd, oavsett om det är ändringstillstånd eller förnyat verksamhetstillstånd. I prövningen är tiden en mycket viktig faktor, men även transparensen, rättstrygghet och förutsebarheten är av stor betydelse. Idag är tillämpningen av lagstiftningen snarare ett problem för utvecklingen än tvärtom, vilket pekats på av en rad bedömare. En sådan inriktning på översyn av miljöbalken där dessa utmaningar hanteras bör prioriteras. I [Industrins reformagenda](#): Vi leder den

Jernkontoret

hållbara omställningen, lämnas konkreta förslag för hur tillståndsprocessen kan effektiviseras.

Jernkontoret står även bakom remissyttrandet från Svenskt Näringsliv.

Jernkontoret

Bo-Erik Pers
Verkställande direktör

Zofia Tucinska
Handläggare